

PANEVROPSKI UNIVERZITET ‘‘ APEIRON ‘‘

FAKULTET ZDRAVSTVENIH NAUKA

BANJA LUKA

**„POTENCIJAL BANJSKOG LJEČILIŠTA GATA ZA RAZVOJ
WELLNESA I SPORTSKOG TURIZMA”**

DIPLOMSKI RAD

STUDENT:

Almir Dizdarić

BROJ INDEKSA:

43-20/VFT^{-S}

MENTOR:

prof. dr. Velimir Vukajlović

BANJA LUKA, SEPTEMBAR, 2021.GODINA

SADRŽAJ

I SADRŽAJ	1
II POPIS SLIKA	3
III POPIS TABELA	3
IV POPIS GRAFOVA	4
V SAŽETAK	5
V ABBSTRACT	6
1. UVOD	7
1.1.DEFINIRANJE PROBLEMA	8
1.2.CILJ RADA	9
1.3. ZADACI ZA OSTVARIVANJE CILJA	10
2.KARAKTERISTIKE TERMOMINERALNIH VODA	11
2.1.Kvalitet termomineralne vode lječilišta „Gata”	13
3.POZICIJA GATE, GEOGRAFSKI I GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ	15
3.1. Funkcija objekta	16
3.2.Analiza i ocjena dosadašnjeg razvoja	17
3.3.Oblici turizma i pružitelji turističkih usluga	19
3.4.Vizija razvoja Wellness turizma	20
3.5. Profil turizma za korisnike banje „Gata”	21
4. SWOT ANALIZA RAZVOJA TURIZMA BANJE „GATA”	24
5. WELLNESS PONUDA U BANJI GATA	25
5.1. Sportski turizam u banji Gata	29
6. ANKETNO ISTRAŽIVANJE KORISNIKA LJEČILIŠTA GATA	33
6.1.Rezultati ankete:	37
7.ZAKLJUČAK	38
8.LITERATURA	39

II POPIS SLIKA

Redni br.	Naziv	Strana
Slika 1.	Izgled objekta	15
Slika 2.	Wellness biserna kupka	26
Slika 3.	Medicinska kupka	27
Slika 4.	Anticelulitni program limfne drenaže - ultrazvuk pacijenta	29

III POPIS TABELA

Redni br.	Naziv	Strana
Tabela 1.	Samoizlivni bunara, bušotina i izvora	12
Tabela 2.	Osnovni parametri analize	13
Tabela 3.	Vrijednosti termomineralne vode	13
Tabela 4.	Osnovni parametri eksploatacije podzemnih termomineralnih voda	14
Tabela 5.	Uporedna analiza dosadašnjeg razvoja lječilišta „Gata”	17
Tabela 6.	Prihodi po grupama	18
Tabela 7.	Strategija razvoja turizma BiH do 2020. godine	19
Tabela 8.	Prikaz ostvarenih posjeta	21
Tabela 9.	Prikaz ostvarenih prihoda od noćenja i zdavstvenog turizma čije troškove pokriva ZZO USK-a	22
Tabela 10.	Wellness relax paketi	25
Tabela 11.	Wellness paket za mršavljenje i anticelulini program	27
Tabela 12.	Anticelulitni ultrazvuk	28
Tabela 13.	Detox program-početni i završni	28
Tabela 14.	Pojedinačne terapije u ponudi	30
Tabela 15.	Korištenost terapije u ponudi kroz tri godine	31

IV POPIS GRAFOVA

Redni br.	Naziv	Strana
Graf 1.	Procentualni prikaz ostvarenih posjeta	22
Graf 2.	Grafički prikaz tabele broj 2.	23
Graf 3.	Spol ispitanika	33
Graf 4.	Korištenje Wellness tretmana	34
Graf 5.	Korištenje wellness tretmana po godišnjim dobima	34
Graf 6.	Razlozi dolaska u lječilište	35
Graf 7.	Zadovoljavanje potreba lječilišta „Gata”	35
Graf 8.	Ocjena ljubaznosti osoblja	36
Graf 9.	Najčešće korištena usluga u lječilištu „Gata”	36

V SAŽETAK

U ovom diplomskom radu prezentovati ću „Potencijal banjskog lječilišta Gata za razvoj wellnesa i sportskog turizma”. Oblik zdravstvenog turizma a samim tim još uvijek dio cjelokupnog bosanskog turizma jeste Wellnes turizam, turizam prepoznat kao važan dio ponude. Ovaj turizam najčešće se javlja kao oblik koji djeluje preventivno a samim tim unapređuje zdravlje turista. Wellness turizam najčešće se bazira na potrebi za zdravom prehranom, aktivnim odmorom, relaksacijom i osobnim razvojem. Turizam najčešće nema definiranu strategiju razvoja koja bi pozicionirala samu ulogu turizma, iako wellness turizam predstavlja budućnost turizma u čiji se razvoj i unapređenje mora ulagati jer spada u noviju granu turizma. Obe vrste turizma će biti prikazane na primjeru banjskog lječilišta "Gata" koja ima sve preduslove da vremenom postane najpoželjnija turistička destinacija kako u Bosni i Hercegovini tako i šire. U izradi ovog rada korišteni su raspoloživi tehničko-tehnološki, energetski, ekonomski, geološki, urbanistički hidrološki uslovi i podaci te drugi uslovi od uticaja na korištenje ovog diplomskog rada. Također izvršene su analize i projekcije osnovnih sredstava, ukupnih prihoda, rashoda, troškova kao i ekonomsko-finansijska analiza. Također su konsultovani propisi i planski dokumenti iz oblasti turizma, statistički bilteni ugostiteljstva i turizma, te stanja i planovi razvoja bližih komplementarnih ili konkurentskih destinacija.

Ključne riječi: relaksacija, sportski turizam, wellness, zdravlje.

V ABBSTRACT

In this paper, I will present the "Potential of spa Gata for the development of wellness and sports tourism". A form of health tummy and therefore still part of all-cooked Bosnian tourism is Wellnes tourism, tourism recognized as an important part of the offer. This tourism most often occurs as a form that acts preventively and therefore improves the health of tourists. Wellness tourism is most often based on the need for healthy eating, active rest, relaxation and personal development. Tourism usually does not have a defined development strategy that would position the very role of tourism, although wellness tourism represents the future of tourism in whose development and improvement must be invested because it belongs to a newer branch of tourism. Both types of tourism will be shown on the example of the Banj spa "Gata" which has all the pre-conditions to become the most desirable tourist destination in Bosnia and Herzegovina and beyond over time. The preparation of this paper used available technical and technological, energy, economic, geological, urban hydrological conditions and data, as well as other conditions from influence on the use of this graduate thesis. Analyses and projections of basic assets, total revenues, expenditures, costs as well as economic and financial analysis were also carried out. Regulations and planning documents in the field of tourism, statistical bulletins of hospitality and tourism, as well as the conditions and plans for the development of closer complementary or competing destinations were also consulted.

Key words: health, relaxation, sports tourism, wellness.

1. UVOD

Dosadašnja saznanja do kojih se došlo geološkim, hidrogeološkim i laboratorijskim istraživanjima i analizama termomineralnih voda, a u cilju da se utvrdi ocjena potencijalnosti, nastanak (proces razvoja) kvalitet i mogućnost korištenja u svrhu liječničkog tretmana i banjskog turizma. Kao važan faktor posebno mjesto u ekonomskom razvoju zauzimaju podzemne vode kako pojedinca tako i društva uopće.

Hidrogeologija i dio hidrologije kopna su nauke koje se pored ostalih istraživanja bave i istraživanjem termomineralnih voda. Svaka upotreba termomineralnih voda u bilo koje svrhe, zdravstvene, preventivne, rekreativne za vrijeme boravka evidentira se kao turistički promet. U Bosni i Hercegovini većina izvorišta toplih voda se vezuju za banje koje su pogodne za kupanje, čija je temperatura identična čovjekovom organizmu. Kod nas ih ima dosta i čak se ubrajamo među bogatije zemlje po termomineralnim i mineralnim vodama. Ovaj rad obuhvata karakteristike banjskog lječilišta sa posebnim naglaskom na funkciju ovih voda u wellness i sportskom turizmu.

1.1.DEFINIRANJE PROBLEMA

Najznačajniji resurs za razvoj zdravstvenog i wellness turizma u Bosni i Hercegovini predstavljaju termomineralne vode. BiH na svu sreću je zemlja koja je dosta bogata vodnim resursima pa tako i ovim vodama. Određena mjesta gdje se nalaze sama izvorišta termomineralnih voda danas su postale banje koje su centri izletničkog, kulturnog i sportskog turizma, najčešće su to mjesta u koja se organiziraju ekskurzije, posjete penzionera i tranzitni turizam. Banja „Gata” od početka svog rada bavi se lječilišnim i zdravstvenim turizmom, a unazad pet godina uvela je i u svoju ponudu wellness turizam. Veoma je važno da se ovakve usluge pružaju uz povoljne cijene kako bi bile pristupačne kako na domaćem tako i na stranom tržištu. Danas sva lječilišta pa tako i banjско lječilište „Gata” ima medicinsku rehabilitaciju, preventivne programe u vidu odmora i rekreacije, sportske sadržaje, medicinske progamirane aktivnosti, a uz to se podrazumijeva da ima dobru blagu klimu i naravno zdravu prehranu.¹

---

¹ Muriz, S., Spahić, T. i suradnici (2014): Termomineralne vode u funkciji balneološkog turizma.

1.2.CILJ RADA

Cilj ovog rada je termomineralne vode analizirati u funkciji razvoja banjskog turizma sa posebnim osvrtom na wellness i sportski turizam banjskog lječilišta „Gata”. Kroz rad će se opisati i istorijat turizma, definicija i oblici te problemi u razvoju banjskog turizma. Posebna pažnja biti će posvećena wellness turizmu koji je novija grana ovog vida turizma, a može se i reći nedovoljno zastupljenog kod nas. Analizirati potrebe, posjećenost i profil korisnika banjskih lječilišta. U zaključku navesti sva zapažanja do kojih se došlo pri izradi ovog rada.

Također, cilj je prikazati analizirane rezultate istraživanja ponašanja potošača wellness tretmana za vrijeme ove usluge. Prilikom istraživanja podataka u radu su korištene i metode prikupljanja primarnih podataka pomoću anketnog upitnika. Anketa koja se provodila u ovom radu bila je jednokratna i deskriptivna a njeno provođenje vršilo se putem e-maila te samim izlaskom iz lječilišta „Gata”. Za anketu su prikupljeni podaci od 100 ispitanika. Rezultati ankete pokazuju da su ispitanici veoma dobro upoznati s pojmom wellness turizma a samim tim i lječilištem „Gata”.

1.3. ZADACI ZA OSTVARIVANJE CILJA

U ovom radu postavljeni su sljedeći zadaci:

- Povijesna metoda primjene termomineralnih voda u wellness i sportskom turizmu na temelju raznovrsnih dokumenata i materijala
- Deskriptivna metoda-opis wellness i sportskog turizma i njihova ponuda
- Statistička metoda-obrađivanje podataka i informacija kroz tabele i grafikone
- Kvantitativna metoda-intervju sa menadžmentom i anketa sa korisnicima zdravstvenih i wellness usluga
- Analitička metoda-kojom se kroz SWOT analizu prikazuju snaga, slabosti, prilike i prijetnje wellness turizma u banji „Gata”.

2.KARAKTERISTIKE TERMOMINERALNIH VODA

Zdravstvena ustanova lječilište „Gata” Bihać, ugostiteljstvo, turizam i medicinska rehabilitacija društvo sa ograničenom odgovornošću, ima dugu tradiciju eksploatacije termomineralne vode, te je izraslo u savremeni zdravstveno-turistički centar razvijen na tradiciji banje „Gata”. Fiziološke promjene nastale nakon primjene termomineralnih voda jedno su od naučnih saznanja. Međutim, sama temperatura i izvor ovih voda zajedno sa indikacijama i kontraindikacijama su osnova za razvoj turizma. Termomineralna voda kao prirodna voda u svojoj 1l sadrži više od 1g mineralnih tvari ili plinova. Termomineralne vode kreću se temperaturom vode od 20 pa sve do 60 stepeni celzijusa. Termomineralne vode svrstavaju se u tri grupe:

1. Hipotermalne vode, s temperaturom od 20° i 34° C,
2. Homotermalne vode, približna temperatura čovječijeg tijela i iznosi 34°C do 38°C,
3. Hipertermalne vode, njihova temperatura vode veća je od 38°C.

Klasifikacija termomineralnih voda može se vršiti prema njihovoj pH vrijednosti pa kao takve djeluju različito na organizam. Karakteristike termomineralnih voda su višefunkcionalne jer te djeluju stimulatивно na organizam. Najznačajniji period istraživanja termomineralnih voda, kao i geotermalnih resursa Gate, nastupio je 80-tih godina prošlog vijeka, izvedena su geofizička ispitivanja, te palneontološke i sedimentološko petrografske analize sa ispitivanjem fizičko-hemijskih karakteristika voda, aktivirane su „stare” bušotine i bunari B-10, B-11 i B-12 istražne bušotine, ukupne dužine 549 m.

Bušotina B-10 bila je izvedena od 117 m dubine, ali su rezultati bili negativni. Drugim riječima, iz nje nije bilo moguće predvidjeti zahvatanje značajnih količina termomineralnih voda poželjnih temperatura. Bušotinom B-11 izvedenom u užem području lječilišta Gata dubine 80 m, dobijeno je 12,9 l/s termomineralne vode, uz značajno dinamičko sniženje od čak 38,7 m, pri temperaturi vode od 38,0° C.²

---

² Jasmina, I. (2015): Tehnologija vode.

Na osnovu tako dobijenih rezultata, od strane iste institucije i autora, 1983. godine urađen je „Projekt bušenja duboke istražne bušotine – bunara B-12” koja je izvedena do čak 352 m dubine i pretvorena u aktuelni eksploatacioni objekt, odnosno bunar SB-1 dubine 120 m, koji zajedno sa bunarom B-8 i danas koristi lječilište Gata. Neposredno nakon završetka bunara SB-1 krajem 1984, Institut za hidrogeologiju i hidrotehniku iz Sarajeva uradio je „Elaborat termomineralnih voda na bunaru SB-1 Gata-Ilidža” kojim su 1985. godine utvrđene i potvrđene slijedeće rezerve termomineralnih voda date u tabelama ispod:

Tabela 1. Samoizlivi bunara, bušotina i izvora

Eksploatacioni objekt/izvor	Kapacitet (l/s)	Temperatura (0°C)
B-2	Q=0,5	35
B-3	Q=2,0	32
B-4	Q=0,7	34,5
B-5	Q=0,5	34,5
B-8	Q=1,5	37
B-9	Q=4,0	32
B-11	Q=2,0	38
Srčana, Blatna, Vruća, Živčana	Q=3,3	29-31
Ukupno	Q=15,5	29-38

2.1.Kvalitet termomineralne vode lječilišta „Gata”

Praćenje kvaliteta vode bunara SB-1 i B-8 vršio je tim desin&QC-a u saradnji sa tehničkim osobljem lječilišta. Za potrebe kompariranja parametara za protekli period od Zavoda za javno zdravstvo USK Bihać naručena je osnovna fizikalnokemijska i mikrobiološka analiza termomineralne vode.

Pregled rezultata osnovnih parametara analize su dati u donjoj tabeli:

Tabela 2. Osnovni parametri analize

Datum	pH	Mutnoća (NTU)	Elektroprovodljivost (μS/cm)	O₂	NH₄	NO₃	NO₂	Sulfati	HCO₃⁻
19.01.2019.	7	0,21	1993	3,03	2,47	3,80	0	74	268,4

Bakteriološka ispitivanja termomineralne vode su pokazala da u vodi nije bilo izoliranih koliformnih, niti bilo kojih drugih bakterija štetnih po zdravlje, te da voda u potpunosti odgovara uslovima Pravilnika o prirodnim i izvorskim vodama (Sl.glasnik BiH br.26/10) i Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Sl. glasnik BiH br.40/10 i 43/10). U toku 2018 godine u mjesecu septembru i decembru u okviru geološkog nadzora su izmjerene slijedeće vrijednosti termomineralne vode:

Tabela 3. Vrijednosti termomineralne vode

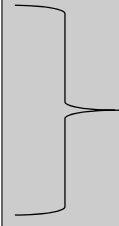
Bunar	Datum	Temperatura	pH	Elektrovodljivost
SB-1	16.09.2018.	37,2	7,1	2160
	12.12.2018.	37,9	7,2	2230
B-8	16.09.2018.	34,8	7,2	2240
	12.12.2018.	36,3	7,4	2310

Iz prikazanog se može zaključiti da nije bilo bitnih odstupanja kvaliteta termomineralne vode tokom 2018. godine.

Što se tiče rezultata hidrogeoloških osmatranja i mjerenja prećenje eksploatacije nalazišta je obuhvatilo hidrogeološko osmatranje i izračunavanje kapaciteta crpljenja tj.ukupnu gosišnju eksploataciju podzemnih termomineralnih voda.

Osnovni parametri eksploatacije podzemnih termomineralnih voda u nalazištu tokom 2018 godine prikazani su u slijedećoj tabeli:

Tabela 4. Osnovni parametri eksploatacije podzemnih termomineralnih voda

Mjesec	Prosječni kapacitet eksploatacije (Q=1/s)	Mjesečna potrošnja (m³)	Napomena
<i>Januar</i>	prosječno 0,24 	prosječno 641,18	
<i>Februar</i>			
<i>Mart</i>			
<i>April</i>			
<i>Maj</i>			
<i>Juni</i>			
<i>Juli</i>	0,23	614,85	B-8
<i>August</i>	0,27	722,51	B-8
<i>Septembar</i>	0,31	791,30	B-8
<i>Oktobar</i>	0,22	580,40	SB-1
<i>Novembar</i>	0,24	625,10	SB-1
<i>Decembar</i>	0,19	512,95	SB-1
	Prosječno: 0,24	Ukupno: 7.694,2	

Pošto za prvih 6 mjeseci u 2018 godini nije vođena evidencija utroška termomineralne vode, to su za ovaj period na osnovu iskustvenih pokazatelja (utrošak u prethodnim godinama, broj pacijenata i sl.) dati procijenjeni prosječni podaci.

Kako se vidi iz tebelarnog pregelda osmatranja i mjerenja u toku 2018 godine iz nalazišta dubokog krečnjačkog vodonosnika plinsko-pukotinske prozornosti je zahvaćeno 7.649,2 m³. Prosječan kapacitet eksploatacije nalazišta je Q=0,24 l/s.³

³ Prikupljene informacije od menadžmenta i radnika banjskog lječilišta „Gata”

3. POZICIJA GATE, GEOGRAFSKI I GEOSTRATEŠKI POLOŽAJ

Banja Gata nalazi se na teritoriji Grada Bihaća, udaljena je oko 18 km od centra Bihaća u pravcu Cazina. Banja je na samoj granici grada Bihaća i opštine Cazin. Lječilište je regionalnim putevima povezano sa Bihaćem i Cazinom. Obzirom na svrhu lječilišta lokacija odgovara osnovnoj namjeni. Lječilište je na nadmorskoj visini od 270 do 280 mnm. Lječilište je oko 20 km udaljeno od Republike Hrvatske što dodatno daje potencijal za razvijanje lječilišta kao regionalnog centra. Nije dostupan ni jedan zvanični dokument kojim bi se prostor izvorišta definisao kao istražni ili eksploatacioni prostor. Banja u svom posjedu posjeduje zemljište oko samog objekta i to zemljište je ograđeno i koristi se isključivo u svrhe Lječilišta „Gata”. Put odnosno rijeka predstavlja i administrativnu granicu dvije općine (Bihać i Cazin).

Slika 1. Izgled objekta

Izvor: (Autor)

Utvrđivanje eksploatacionog polja izvorišta „Gata” ovaj resurs koji se koristi u balneološke svrhe bi se mogao štititi od drugih korisnika. S tim u vezi sugerira se da Ministarstvo vodi računa kod izdavanja drugih odobrenja za istraživanje koja se tiču termomineralnih voda u blizini lječilišta jer postoji mogućnost negativnog uticaja na samo izvorište kao postojećeg korisnika ovog obnovljivog resursa. Također i kod eksploatacije drugih mineralnih sirovina u blizini izvorišta „Gata” neophodno je utvrditi potencijalni uticaj na termomineralne vode izvorišta „Gata”.

3.1. Funkcija objekta

Funkcionisanje banjsko-rekreativnog kompleksa zasniva se na eksploataciji termalne vode lječilišta „Gata” jesu usluge banjskog liječenja i banjskog turizma, a prate je i ugostiteljstvo i sportsko-rekreativni sadržaj. S obzirom na geotermalni potencijal, postoje mogućnosti i uslovi za iskorištavanje termalnih vode iz postojećih kapaciteta i valorizaciju prostora, kao i mogućnost proširenja istih. Područje Gate ima više pojava prirodnog isticanja termomineralnih voda što je privlačilo pažnju od rimskog doba do danas. Ljekovite vode Gate korištene su još u predantičkom periodu, u doba Rimskog carstva i kasnije, u vremenu srednjovjekovne Bosne i Otomanske imperije, te Austro-Ugarske vladavine. Vode na izvorištu Gata su termomineralne sa temperaturom od 30 do 38°C, mineralizacijom od 1108 mg/l i karakterističnim sadržajem makroelemenata (u % mgekv/l) i to: Sulfata 46-58; Hlorida: 24-39; Hidrokarbonata 10-22; Kalcija 45-59; natrija (+kalij) 17-36 i magnezija 17-26. Prema tome vode Gate pripadaju sulfatno-hloridno-kalcijsko-natrijskog tipa sa znatnim sadržajem hidrokarbonata i magnezija te visokim sadržajem fluora (1,12mg/l) i blagom radioaktivnošću.⁴

Hemijske i temperaturne karakteristike termomineralnih voda Gata imaju konstantnu balneološku vrijednost sa indikacijama na:

- Hronična reumatska oboljenja
- Neurološke bolesti
- Respiratorne bolesti i mokraćnih puteva
- Bolesti srca i krvnih žila

---

⁴ Dragica, T., Mišković I. (2014): *Tematski turizam – banjski, wellness i spa turizam.*

Termomineralne vode banje Gata mogu se višestruko koristiti u balneološke i energetske svrhe.

Moguće primjene termomineralnih voda Gate su:

- Kupke, kade, bazeni, tuševi
- Pijenje (doziranje u konzultacijama sa liječnikom)
- Inhalacija
- Pleoidei (mineralno ljekovito blato)
- Energetska primjena (toplifikacija pomoću toplotnih pumpi)

3.2. Analiza i ocjena dosadašnjeg razvoja

Dosadašnji lječilišta „Gata” je obilježilo nekoliko statusnih i organizacionih promjena, na osnovu analize dostupnih Bilansa uspjeha Lječilišta za period 2018., 2019., i 2020. godine u nastavku se nalazi uporedni rezultati po godinama:

Tabela 5. Uporedna analiza dosadašnjeg razvoja lječilišta „Gata”

Prihodi	2018.	2019.	2020.
Poslovni	1,762,425,00	1,979,260,00	2,050,639,00
Poslovni rashodi	1,781,556,00	1,872,582,00	2,042,879,00
Dobit od poslovnih aktivnosti	0,00	106,678,00	7,760,00
Gubitak od finansijske aktivnosti	19,131,00	0,00	0,00
Finansijski prihodi	7,00	2,383,00	22,00
Finansijski rashodi	687,00	379,00	1,090,00
Dobit od finansijske aktivnosti	0,00	2,004,00	0,00
Gubitak od finansijske aktivnosti	680,00	0,00	1,068,00
Ostali prihodi i dobici	0,00	0,00	2,565,00
Ostali priodi i gubici	1,328,00	1,500,00	1,316,00
Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda			
Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda	1,328,00	1,500,00	0,00

Shodno prethodnoj uporednoj analizi evidentno je da od 2019. godine dolazi do povećanja poslovnih prihoda što utiče na pozitivno poslovanje lječilišta „Gata”.

Kada je riječ o prodaji usluga koje su direkto vezane za korištenje termomineralne vode, prilikom analiziranja nužno je naglasiti da značajnu ulogu ima senzorski karakter posjeta odnosno sezonska koncentracija gostiju. U svrhu praćenja i analize prodaje usluga, ali i sa aspekta projekcije traženja ostvareni prihodi su grupisani na sljedeći način:

- Pridodi od usluga koje su vezane za terapijski program,
- Prihodi od smještaja, poslovnog centra i ugostiteljstva (restorani, barovi itd.)
- Prihodi od usluga koje su vezane za rekreativni program (bazeni, teretana), i
- Ostali prihodi.

Tabela 6. Prihodi po grupama

<i>Usluge</i>	<i>%</i>
<i>Prihodi od terapijskih programa</i>	45
<i>Prihodi od rekreativnog programa</i>	2
<i>Prihodi od ugostiteljstva</i>	5
<i>Prihodi od ulaznica za bazen</i>	8
<i>Ostali oporezivi prihodi i prihodi od aktivir. učinaka</i>	2
<i>Ostali neoporezivi prihod</i>	0,12
<i>Prihodi od aktiviranja učinaka – adaptacije objekta u sopstvenoj režiji</i>	37
<i>Finansijska pomoć</i>	0,01
<i>Ostali prihodi</i>	0,27
<i>Ukupno</i>	100

Najveći dio prihoda vezanih za terapijski program se ostvaruje tokom jula, augusta i septembra, tj. u ljetnom periodu. Ovdje konkretno govorimo o sljedećim uslugama:

- banja (korištenjem termalne vode u zdravstveno – rehabilitacionu svrhu)
- elektroterapije, termoterapije, hidroterapije, kinezi terapije, ostale fizikalne terapije.

3.3. Oblici turizma i pružitelji turističkih usluga

Nacionalna strategija razvoja turizma BiH navedena je u sljedećoj tabeli:

Tabela 7. Strategija razvoja turizma BiH do 2020. godine

OBJEKTI UGOSTITELJSKE PONUDE	ZDRAVSTVENE USTANOVE		
Hoteli, toplice, centri	Prirodna lječilišta		
	Lječilišta	Specijalne bolnice	Klinike/bolnice
Holistički wellness Medicinski wellness	Holistički wellness Medicinski wellness Lječilišni turizam	Medicinski wellness Lječilišni turizam	Medicinski turizam
Wellness usluge			
	Lječilišne usluge		
		Medicinske usluge	

Kada bismo morali navesti neke od činitelja uspjeha ono bi obuhvatilo sljedeće stavke:

Ključni činitelji uspjeha:

Sama destinacija:

- da je laka dostupnost a samim tim lagan ulaz u zemlju (brza procedura-bez viza)
- razvojna koncepcija same destinacije (uređenost, uređena komunalna infrastruktura, uređena pješačka zone, ne-konfliktne djelatnosti)

- raspoloživost kvalitetnog ne-bolničkog smještaja prihvatljive cijene
- raspoloživost raznovrsnih pratećih sadržaja i usluga (kulturni, sportsko-rekreacijski, ugostiteljski, zabavni sadržaji)
- dostupnost i priznata ljekovita svojstva prirodnih faktora
- dostupnost besplatnog WIFI

Sistem promocije:

- specijalizirani facilitatori
- organizacija zdravstvenog i turističkog dijela boravka
- jednostavniji način plaćanja usluga
- ažurna informiranost o destinaciji (sistem zdravstva, prirodni ljekoviti činitelji, ekologija, kultura, hrana)
- efikasnost nacionalnog promovisanja (e-marketing, PR, specijalizirani sajmovi)⁵

3.4.Vizija razvoja Wellness turizma

Kakva bi ponuda trebala biti?

Doživljajno konkurentan, sadržajno bogat, međunarodno prepoznatljiva

Koji su ključni preduvjeti razvoja?

Brendiranje- srednjeeuropska wellness destinacija, laka dostupnost te inovativna komunikacija tržištem

Čime će privlačiti pažnju?

Klimom i ambijentalnošću te ekološkom osviještenošću, kvalitetom destinacijskog lanca

Vizija razvoja lječilišnog turizma

Kakva bi ponuda trebala biti?

Tehnološki konkurentan, specijaliziran (tematiziran), srednjeeuropski integriran

---

⁵ *Smith, M., Puczko, L.(2009): Health and Wellness tourism*

Koji su ključni preduvjeti razvoja?

Vlasničko restrukturiranje, osuvremenjivanje ponude, okretanje inozemnoj potražnji

Čime će privlačiti potražnju?

Kvalitetom prirodnih ljekovitih činitelja, vizualnom i ambijentalnom poželjnosti, kvalitetom destinacijskog lanca

3.5. Profil turizma za korisnike banje „Gata”

Najčešći posjetitelji ovog lječilišta su one osobe koje žele usporiti ili preventivno djelovati na faktore koji direktno ili indirektno utiču na zdravlje kao što je umanjivanje bola, smanjenje stresa i depresije, neplodnost, programi fitnesa i mnoga druga stanja. Lječilište uz prirodno bogatstvo, netaknutu prirodu, termalne vode, ljekovito blato može ponuditi sve vrste usluga koje se mogu kombinovati među sobom. Struktru gostiju prema plaćanju, kada je u pitanju turizam čine uglavnom komercijalni gosti većinom iz Bosne i Hercegovine, a mali dio zemalja iz okruženja. Kada je u pitanju lječilišni turizam 90% gostiju dolazi na teret ZZO-a USK-a.⁶

Tabela 8. Prikaz ostvarenih posjeta

<i>Godina</i>	Broj domaćih gosti	Broj stranih turista	Ukupno
2018	2400	17	2417
2019	2401	26	2427
2020	1000	29	1029
	5801	72	5945

⁶ Lazović Milica. (2014): Značaj razvoja wellness ponude u specijalizovanim banjanskim institucijama za rehabilitaciju.

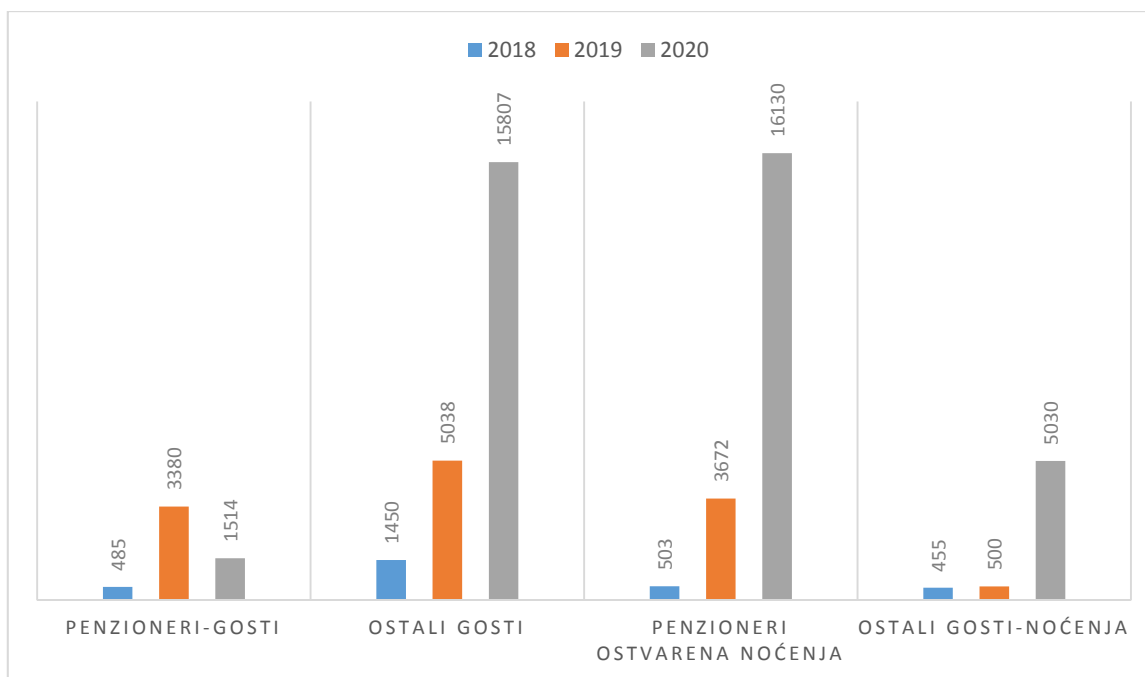
Navedeni prikaz ostvarenih posjeta prikazati ću procentualnom vrijednošću na sljedećem grafu:

Graf 1. Procentualni prikaz ostvarenih posjeta

Tabela 9. Prikaz ostvarenih prihoda od noćenja i zdravstvenog turizma čije troškove pokriva ZZO USK-a

<i>Godina</i>	Penzioneri	Broj noćenja	Ostali gosti	Broj noćenja	Ukupno gosti	Ukupno noćenja	Prihodi
<i>2018</i>	485	3880	1450	14514	1935	18394	1.103.640
<i>2019</i>	503	5030	1437	15807	1940	19400	1.164.000
<i>2020</i>	408	3672	1613	16130	2021	19802	1.188.120

Graf 2. Grafički prikaz tabele 2.

Iz prethodno pobrojanih tabela jasno se može zaključiti da se posjećenost korisnika turizma iz godine u godinu povećava te da je ta posjećenost u blagom brojčanom porastu, ali isto tako u odnosu na prirodno bogatstvo i sve ostalo pobrojano banja „Gata” mora osigurati dugoročno ulaganje, posebno proširiti i osavremeniti smještanje kapacitete kako bi se usluga podignula na viši nivo a samim tim i ostvarila veću turističku potrošnju. Nedostatak turističke i druge infrastrukture u ovom lječilištu u vidu zastarjelih smještajnih kapaciteta, loše i neprilagođene saobraćajnice jedan su od najvećih razloga što banja „Gata” nema dobru posjećenost stranih turista.⁷

⁷ Prikupljene informacije od menadžmenta i radnika banjškog lječilišta „Gata”.

4. SWOT ANALIZA RAZVOJA TURIZMA BANJE „GATA”

Jake strane

- Brzina i dostupnost
- Ekološka očuvanost i atraktivnost
- Visoka kvaliteta, raspoloživost i tradicija korištenja prirodnih ljekovitih faktora
- Kvaliteta medicinskog osoblja i dobra reputacija medicinskog kadra
- Dobra reputacija medicinskih i zdravstvenih usluga
- Konkurentne cijene
- Rastući broj hotela s kvalitetnom wellness ponudom
- Rastući broj kvalitetnih privatnih zdravstvenih ustanova zainteresiranih za wellness/sportski turizam
- Rast broja privatnih zdravstvenih osiguravatelja

Slabe strane

- Nedostatak razvojne vizije
- Nedostatak razvojnog modela
- Neusklađenost zakona s područja zdravlja i turizma
- Zastarjeli potkapitalizirani objekti lječilišta i specijalnih bolnica
- Ograničen razvojni potencijal lječilišta zbog postojeće vlasničke strukture
- Nedostatak tržišne usmjerenosti lječilišta i prevelika ovisnost o sistemu
- Nedovoljna snaga specijaliziranih posrednika

Prilike

- Starenje populacije
- Rizik profesionalnih bolesti
- Svijest o potrebi očuvanja zdravlja
- Komplementarnost sistema zdravstvenog osiguranja
- Proširenje zdravstvenog osiguranja na usluge preventive
- Diversifikacija potrošačkih segmenata i proizvoda zdravstvenog turizma
- Rastuća uloga kompetencija u medicini ⁸

---

⁸ Prikupljene informacije od menadžmenta i radnika banjškog lječilišta „Gata”.

5. WELLNESS PONUDA U BANJI GATA

Wellness turizam ima za cilj očuvanje zdravlja, relaksaciju i opuštanje a samim tim polazeći od činjenice da je Banja „Gata” više od običnog putovanja te da je u skladu sa svojim mogućnostima ponudila program kojim smatra da će zadovoljiti turiste ili goste koji se odluče posjetiti je. U nastavku ću nabrojati i popratiti slikom vrste usluga koje se nude.

Gosti koji posjete lječilište imaju mogućnost da koriste program paket ili da se odluče za pojedinačne usluge koje oni sami izaberu.

Tabela 10. Wellness relax paketi

Vrsta usluge	
Manuelna masaža	
Tens na bolne regije	
Korišenje trake i statičkog bicikla pod kontrolom fizioterapeuta	Trajanje programa 90 min
Biserna kupka	

Slika 2. Wellness program relax – biserna kupka

Izvor (Autor)

Tabela 11. Wellness paket za mršavljenje i anticelulini program

Vrsta usluge	
Termo procedura na kritične tačke	
Ultrazvuk-masaža anticelulitnim gelom na kritične tačke	
Vibro masaža-masaža kritičnih tačaka aromatičnim uljima	
Elektrosimulacija	Trajanje programa 80 min
Korištenje pokretne trake ili statičnog bicikla pod kontrolom fizioterapeuta	
Medicinska kupka podvodna masaža	

Slika 3. Medicinska kupka podvodna masaža – habard kada

Izvor (Autor)

Tabela 12. Anticelulitni ultrazvuk

Vrsta usluge	
Mogućnost obavljanja limfne drenaže u dva programa	
Relax program limfne drenaže	Trajanje programa 30 min
Anticelulitni program limfne drenaže	

Tabela 13. Detox program – početni i završni

Vrsta usluge	
Pregled liječnika specijaliste	
Dijagnostički pregled (EKG, ergometrija, spirometrija) niskokalorična prehrana, vježbanje u fitnessu po programu uz stručni nadzor, detoksikacija tijela, kupanje u ljekovitoj termomineralnoj vodi, korištenje ljekovitog blata	Puni pansion 10-dnevni program

⁹

⁹ Prikupljene informacije od menadžmenta i radnika banjskog lječilišta „Gata”.

Slika 4. Anticelulitni program limfne drenaže - ultrazvuk pacijenta

Izvor (Autor)

5.1. Sportski turizam u banji Gata

Polazeći od činjenice da sport nije samo tjelovježba, zabava ili razonoda nego već sve više postaje komercijalni proizvod. Sportski uspjesi naših sportaša trebali bi biti više i bolje izraženi te samim tim kvalitetnije izraženi i iskorišteni kako bi riješili jedan od ključnih problema našeg turizma a to je senzualnost. Turizam danas ima veliku važnost te najbržu rastuću djelatnost. Sport je postao veoma važan faktor boravka u lječilištima, a sportski turizam veoma specifičan oblik potražnje. Prema tome, sportski turizam prepoznat je kao poseban oblik turističke ponude jer doprinosi stvaranju nove, kvalitetne i konkurentne pozicije na turističkom tržištu a samim tim uz razvijen sportski turizam donose se i ekonomski učinci koji su sve važniji faktori razvoja turizma općenito a time i gospodarskog razvoja zemlje. Zbog toga sportski turizam je veoma važno uključiti u planove razvoja turizma BiH i unapređenja turističke ponude.

Razvijenost sporta u lječilištu primjetan je kroz veliku ponudu izbora kao što su:

Tabela 14. Pojedinačne terapije u ponudi

Vrsta usluge	
Biserna kupka sa podvodnom masažom	
Medicinska kupka sa podvodnom masažom	
Pokretna traka – brzo hodanje	
Manuelna medicinska masaža sa aromatičnim uljima (kompletna)	
Manuelna medicinska masaža (parcijalna po ekstremitetima)	Svakodnevni program 60 minuta
Medicinska kupka	
Statični bicikl	
Tens	

Tabela 15. Korištenost terapije u ponudi kroz tri godine

Vrsta usluge			
Biserna kupka sa podvodnom masažom	2018	2019	2020
	52	67	83
Medicinska kupka sa podvodnom masažom	83	44	32
Pokretna traka – brzo hodanje	202	306	311
Manuelna medicinska masaža sa aromatičnim uljima (kompletna)	191	214	256
Manuelna medicinska masaža (parcijalna po ekstremitetima)	267	200	197
Medicinska kupka	129	121	140
Statični bicikl	221	154	197
Tens	187	165	144

Pružanje usluge moguće je uz ispunjavanje određenih preuvjeta, odnosno, prirodnih resursa i sadržaja kao što su: rijeke, jezera, šume, termalni izvori, zelenilo, kvaliteta okoliša, uređeni parkovi, objekti u zatvorenom i na otvorenom prostoru neophodno je pored gore navedenog da se i u sklopu toga pruža zdrava i pravilna ishrana. Polazeći od činjenice da je u zdravom tijelu zdrav duh, što znači da je naša snaga zdavlje i život. Bazirajući se na ovu konstataciju lječilište je prilagodilo jelovnik za svoje goste kako bi mogli prilikom boravka u istom voditi zdrav život. Razvoj sportskog trizma je u znatnom porastu i samim tim povećava se i turistička ponuda, a ta uspješnost ovisi od prirodnih resursa, najčešće finansijskih, organizacijskih i upravljačkih.

Za uspješnost u pružanju turističkih usluga važnu ulogu zauzimaju stručni kadrovi za rad u centima poput medicinskog, tehničkog i drugog osoblja koje je potrebno educirati kako bi ova usluga uspješno funkcionisala.

Ova kategorija turizma uključuje unapređivanje i mogućnosti kondicije uz specijalista jer lječilišni smještajni kapaciteti banje „Gata” itekako su pogodni za ove wellness ponude. Lječilišni smještajni kapaciteti banje „Gata” nude opciju zdrave prehrane jela i pića.

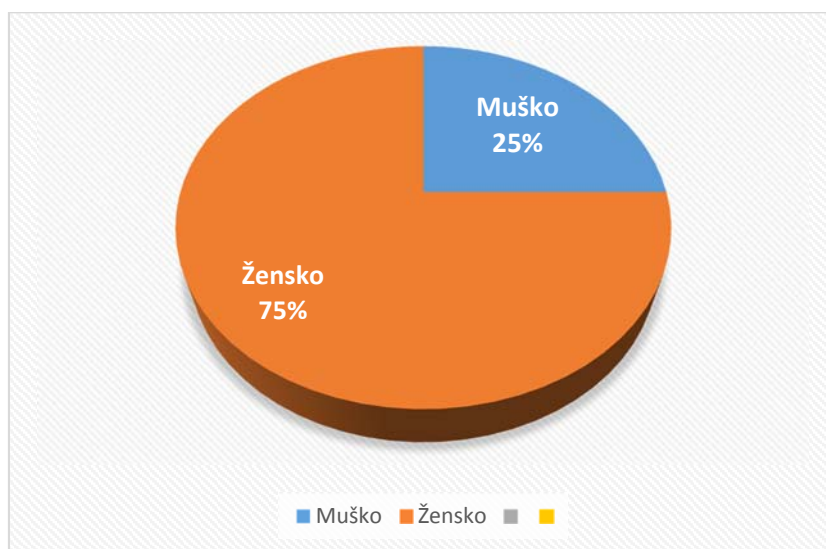
U današnji ubrzani način života, vrijeme stresa i depresije te samom nedovoljnom kretnjom kao i zagađenim okolišem program banje „Gata” postaje najtraženiji oblik turizma jer se i ljudi lagano okreću boljem, kvalitetnijem i lakšem životnom okruženju a samim tim i navikama te sve više vode brige i pažnje o sebi. Ukratko, sportski turizam bazira se na zdravoj prehrani, relaksaciji i odmoru a samim tim i na obnovi intelektualnih i radnih sposobnosti svakog čovjeka.

6. ANKETNO ISTRAŽIVANJE KORISNIKA LJEČILIŠTA GATA

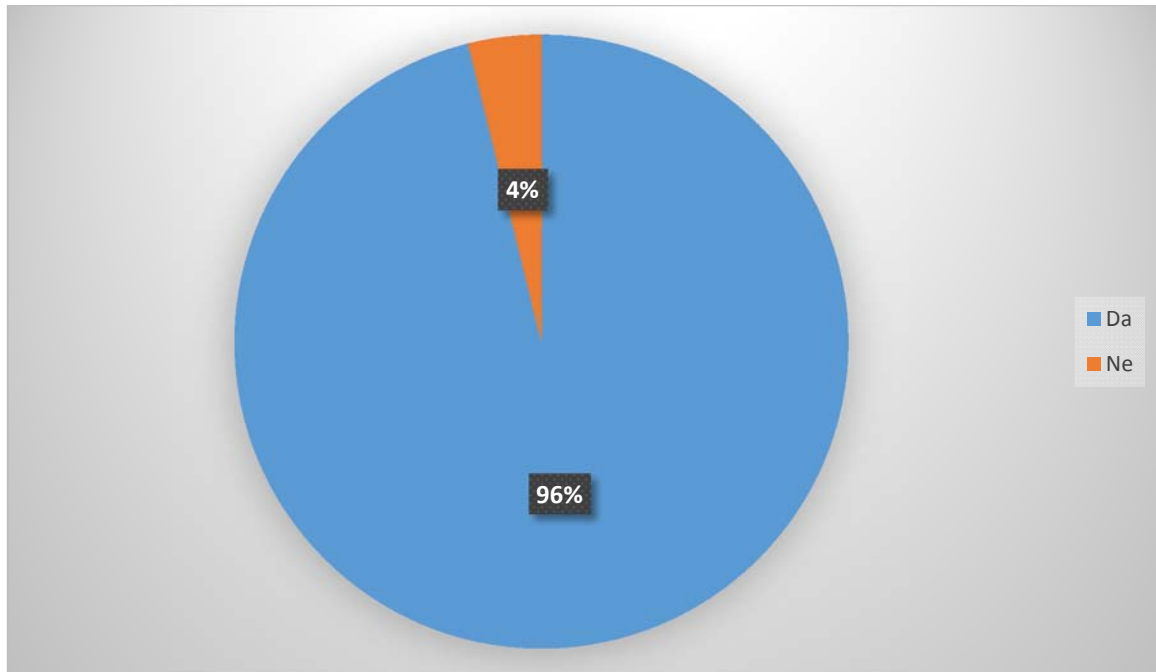
Provedeno anketno istraživanje vršilo se na 100 ispitanika i isto je namjenjeno samo za potrebe ovog rada. Muškarci i žene su najčešće sudionici ove ankete u različitoj životnoj dobi. Bitno je naglasiti da je anketa rađena anonimno putem emaila, te samim izlaskom korisnika iz lječilišta „Gata”. U nastavku su prezentirani rezultati ankete te svako anketno pitanje je predstavljeno zasebno. Navedena anketna pitanja su prikazana grafom uz procenete ispitanika i njihovih odgovora.

1. *Spol ispitanika?*

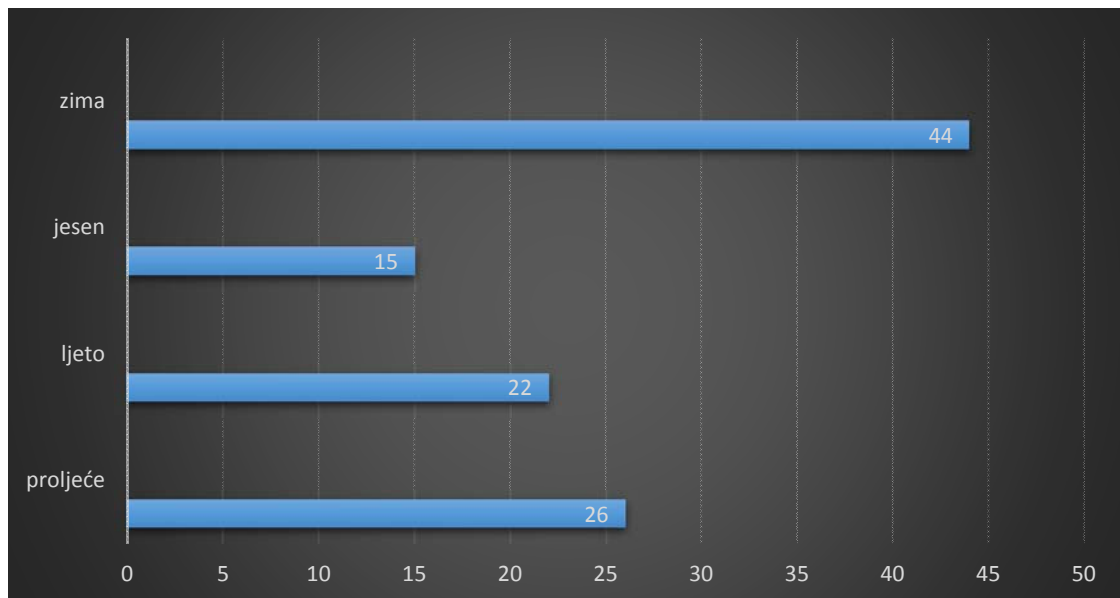
Graf 3. *Spol ispitanika*

2. *Da li ste ikada koristili wellness tretmane ?*

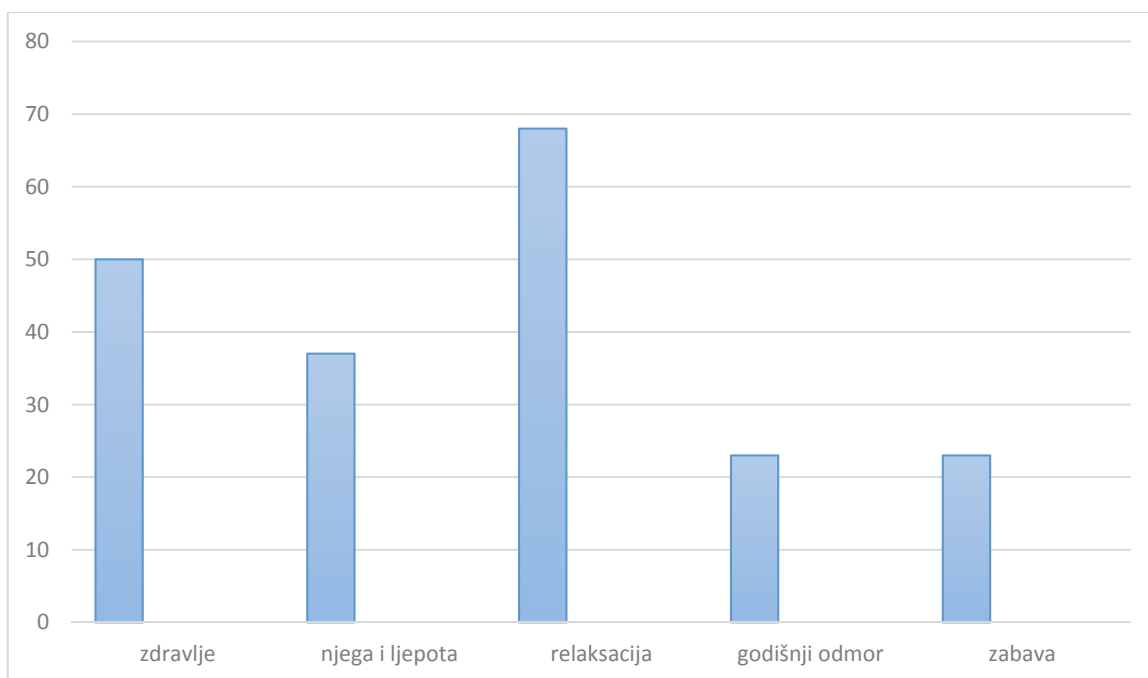
Graf 4. *Korištenje Wellness tretmana*

3. *Godišnje doba u kojem koristite wellness tretmane?*

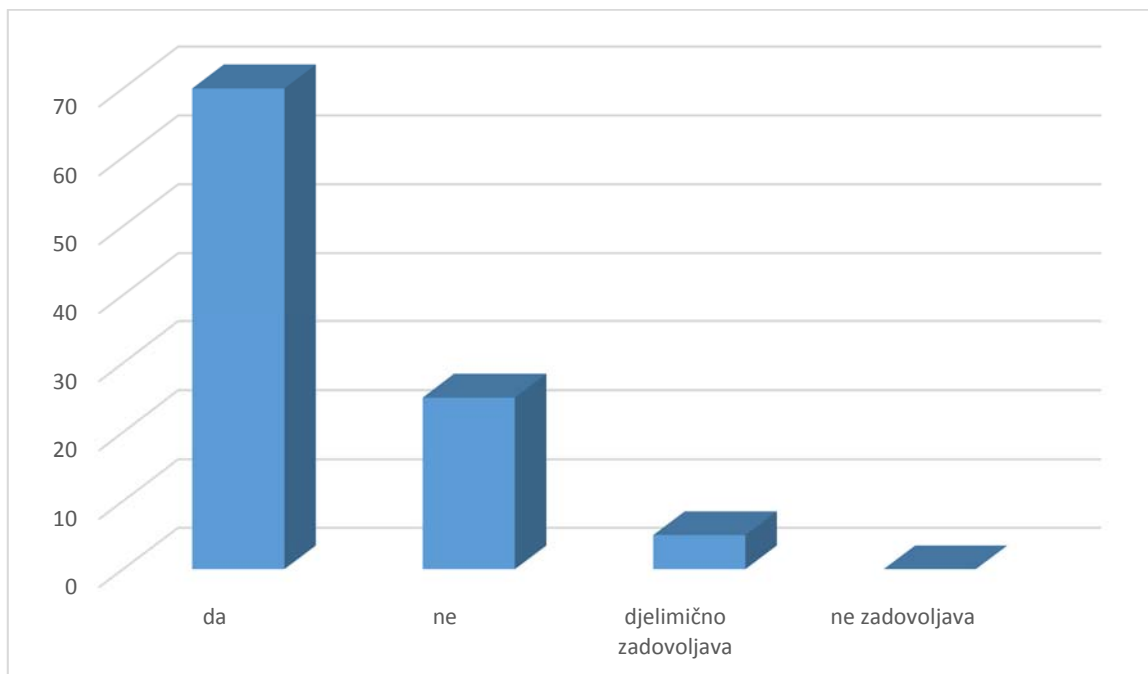
Graf 5. *Korištenje wellness tretmana po godišnjim dobima*

4. Koji su razlozi Vašeg dolaska u lječilište?

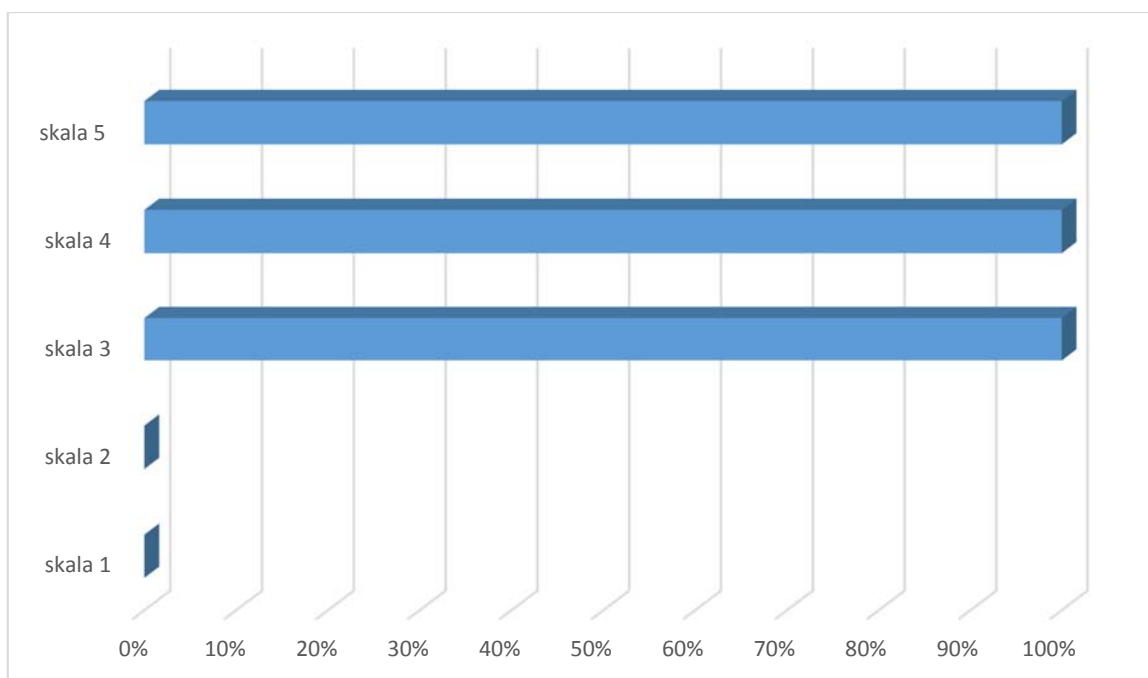
Graf 6. Razlozi dolaska u lječilište

5. Da li banja „Gata” zadovoljava Vaše potrebe?

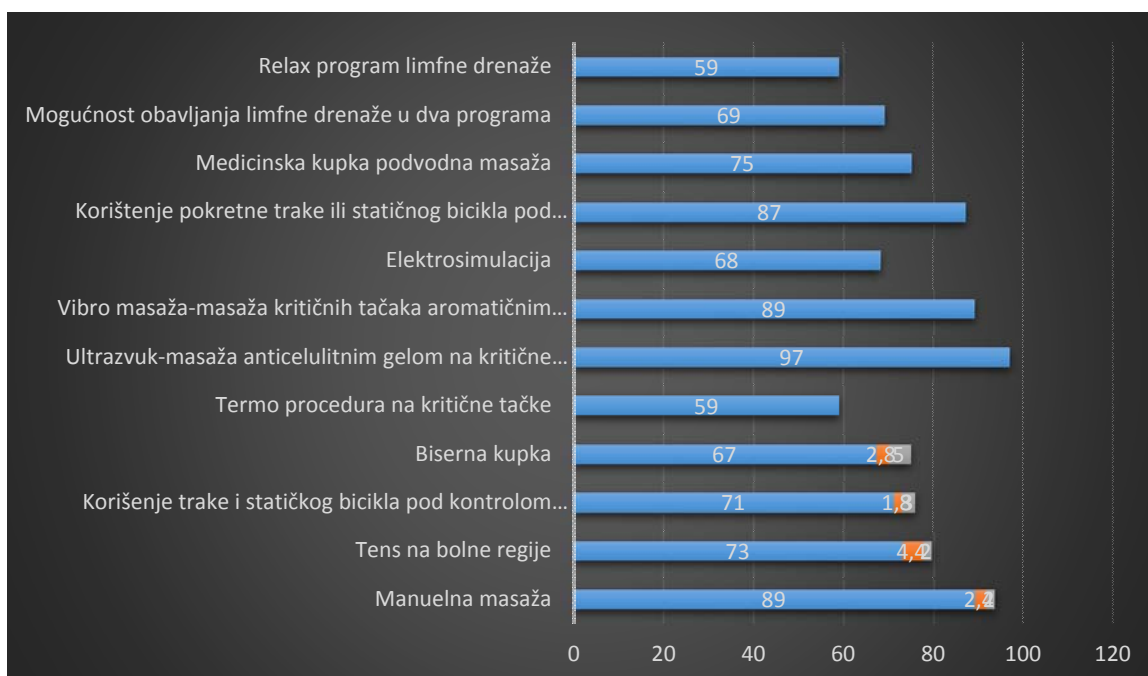
Graf 7. Zadovoljavanje potreba lječilišta „Gata”

6. Kako ocjenjujete ljubaznost našeg osoblja na skali od 1-5?

Graf 8. Ocjena ljubaznosti osoblja

7. Koju vrstu usluge u lječilištu „Gata“ najčešće koristite?

Graf 9. Najčešće korištena usluga u lječilištu „Gata“

6.1. Rezultati ankete:

Rezultati provedene ankete pokazuju nam da je u istraživanju ispitano 75% žena i 25% muškaraca. Najčešći razlog dolaska u lječilište „Gata” je zdravlje i relaksacija koja se najviše koristi u toku zimskih dana. Što se tiče wellness usluga ispitanici su najviše zadovoljni s komunikacijom osoblja ocjenivši sa najvećom skalom br.5. Vrste wellness usluga koje ispitanici najčešće koriste u lječilištu „Gata” su masaže, hidromasažni tretmani dok je na vježbanje, jako malo ispitanika izrazilo svoje interesovanje.

Kod biranja destinacije presudna je cijena, a zatim sama kvaliteta usluge. Budući trendovi koji će okarakterizirati wellness turizam su tretmani kao prevencija od bolesti. Kao zaključak istraživanja, može se reći da su ispitanici dobro upoznati sa pojmom wellnessa i da je većina njih jednom ili više puta koristila wellness tretmane, bio to posjet ili ipak relaksacija u lječilištu „Gata”.

7.ZAKLJUČAK

Možemo zaključiti i sažeti da se potencijal banjskog lječilišta „Gata” za razvoj wellnessa i sportskog turizma kroz historiju zasnivao na upotrebi prirodnih resursa u vidu rekreacije i rehabilitacije termomineralnim vodama. Može se zaključiti da korisnici koji koriste ovu turističku uslugu mijenjaju način života i svoje životne navike. Kada povežemo turizam i sport dolazimo do zaključka da turizam možemo definisati kao putovanje u svrhu rekreacije, ugone ili posla i najčešće je ograničenog trajanja. Dok za sport možemo dati definiciju kao jednu razonodu ili zabavu, opuštanje te bijeg od obaveza. Sve to doprinijelo je da banja „Gata” bude prepoznata kao značajna turistička destinacija na području USK-a, kako zbog svoje kvalitete tako i zbog atraktivnosti te iz godine u godinu turisti sve više prepoznaju ovo lječilište i posjećuju iz cijelog svijeta. To potvrđuje porast broja dolazaka i noćenja.

Prilikom istraživanja podataka u radu su korištene i metode prikupljanja primarnih podataka pomoću anketnog upitnika. Rezultati ankete ukazuju nam na to da su ispitanici jako dobro upoznati s pojmom wellness turizma lječilišta „Gata”. Od svake pohvale je i to što banja ima dobru suradnju sa korisnicima, tako što su ocijenili najvećom ocjenom na anketnom upitniku. Neizbježan je i zaključak da je ishrana koju osoblje nudi korisnicima banje jako kvalitetna i raznovrsna a isto tako jednako važna u očuvanju zdravlja. Ova banja je ustvari primjer u kojem wellness i sportski turizam kao veoma mlada grana zdravstvenog turizma, nedovoljno definisana podrazumijeva širok spektar aktivnosti koji doprinose očuvanju fizičkog, mentalnog i duhovnog stanja te je ljudi posjećuju zbog visoke kvalitete termimineralne vode, dobre usluge wellness i sportskog programa i na osnovu ovih parametara dalo se zaključiti da postoje realni planovi za razvoj banje, naravno ako se ozbiljnije pristupi otklanjanju prepreka, proširenju kapaciteta. Ova banja bi mogla biti među vodećim destinacijama kako na području USK-a tako i šire.

8.LITERATURA

- [1] Alfier, D. (1994): Turizam – izbor radova. Zagreb: Institut za turizam, Masmedia.
- [2] Bartoluci, M., Čavlek, N. i suradnici (2007): Turizam i sport-razvojni aspekti, Školska knjiga, Zagreb.
- [3] Dragica, T., Mišković I. (2014): Tematski turizam – banjski, wellness i spa turizam.
- [4] Dulčić, A., Petrić, L.(2001): Upravljanjem razovjem turizma, Zagreb.
- [5] Ivanišević, G. (2005): Zdravstveni i lječilišni turizam – metode i programi.
- [6] Jasmina, I. (2015): Tehnologija vode.
- [7] Lazović Milica. (2014): Značaj razvoja wellness ponude u specijalizovanim banjskim institucijama za rehabilitaciju.
- [8] Mirić, D., Vlahović, D. (1998): Zdravlje i turizam, hrvatsko kardiološko društvo, Split
- [9] Muriz, S., Spahić, T. i suradnici (2014): Termomineralne vode u funkciji balneološkog turizma.
- [10] Petrić, L., (2003): Osnove turizma, Ekonomski fakultet Split, Split.
- [11] Standeven, J., & De Knop P. (1999): Sport Tourism, Champpaign, IL, Human Kinetics.
- [12] Smith, M., Puczko, L.(2009): Health and Wellness tourism.

Internet izvori:

- [13] [Banjska lječilišta Gata \(visitmycountry.net\)](http://visitmycountry.net).
- [14] <http://www.wellness-spa.turizam>.
- [15] <http://najskiturizam-banjska.lječilišta-gata>.
- [16] [Strategija upravljanja vodama F BiH_ I dio_ nacrt.](#)

Ostali izvori:

- [17] Prikupljene informacije od menadžmenta i radnika banjskog lječilišta „Gata”.